

die Episcopis omnibus dicatur, ut nullum Subdiaconum face-
re preſumant, niſi qui ſe victurum caſte promiſerit.

Post hoc Decretum, uti obſervat Morinus, vix depre-
henditur, fieri mentio Subdiaconorum conjugatorum :
Adeo ut ab eo tempore, id eſt, ſæculo ſexto, Subdiaconis
lex continentia indicta fuerit. At demum tribus poſt ſæ-
culis cepit in aliquibus Eccleſiis Sacris Ordinibus annu-
merari, & junctim cum his inter Miſſarum ſolemnia &
ante Altare conferri : Qui mos tandem, cum pleraſque Ec-
cleſias occupâſſet, ſenſim in legem tranſiit, & ſæculo de-
cimo tertio ab Innoc. III. in Cap. 9. De atate & qualitat.
Ordin. probatus.

III. Moderna ergo, non ſolum Belgica, ſed univerſalis
Eccleſiæ Latinae diſciplina etiam Subdiaconos perpetuæ
caſtitatis legi obſtringit, Subdiaconatum Ordinibus Ma-
joribus & Sacris annumerat, ac junctim cum his confer-
rit. Hactamen veteri ex diſciplina manente differentia: quod
Diaconi & Presbyteri ab Archidiacono Epifcopo ante al-
tare ordinandi præſententur; nequaquam verò Subdia-
coni; uti nec ſuper horum Ordinatione, ſed tantum Dia-
conorum & Presbyterorum populus conſulitur.

IV. De lege perpetuæ continentia ex præſcripto Pon-
tificis, tanquam de re maximi momenti monentur ante
ipſam Ordinationem, ut ſerò attendant, num legi illi
implendæ per Dei gratiam ſe ſufficientes credant; quod
ex diuturna caſtitatis custodia ſtatui vult S. Gregorius :
„ Ne unquam ii, qui ordinati ſunt, pereant, ait, provide-
ri debet, quales ordinentur : Ut prius aſpiciatur, ſi vita
eorum continens in PLURIMIS fuit, ſi ſtudio orationis,
eleemofinæ amorem habuerunt.“ Lib. 3. epiſt. 26.

Merito proinde decrevit Synodus Audomarenſis an.
1583. tit. 9. cap. 8. „ Nemo ad Subdiaconatus Ordinem
ſuſcipiendum ſe offerat, qui non ſuam ipſius Dei bene-
fici caſtitatem expertus, firmiter ſtatuat, mulieribus &
mulierum deſideriis, omniſque generis turpitudinibus
perpetuò abſtinere, tum animi, tum corporis caſtitati
ſtudere.“

Et Synodus Leodiſis anno 1618. tit. 8. cap. 4. inter eos
qui ordinari prohibentur reponit num. 14. Qui in adole-
ſcentia mœchati ſunt, Et num. 11. ad altiores Ordines non
promovendos reponit, lapſos poſt Ordinem ſuſceptum.

V. Officia Subdiaconorum exprimit, & enumerat Pon-
tificale: Subdiaconum ait, oportet, aquam ad miniſterium Al-
taris præparare. Diacono miniſtrare, pallas altaris, & corpora-
lia ablueri, calicem & patenam in uſum ſacriſicii eidem offerre.

Denique, poſtquam præſcriptis verbis à Pontifice or-
dinante, amictum, manipulum, & tunicam acceperunt,
datur eis liber epiftolearum, hac verborum formula: Acci-
pite librum epiftolearum, & habete poteſtatem legendi eas in
Eccleſia ſancta Dei, tam pro vivis quam defunctis. In nomine
Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

VI. Verùm cum hæc omnia hodie plerumque, etiam
per Laicos, aut inferiores Clericos, vel in Miſſis privatis
per ipſum Sacerdotem agantur, omne penè Subdiacono-
rum officium, ex moderna diſciplina reducit ad mini-
ſterium Altaris in Miſſis ſolemnibus, præcipuumque cre-
ditur, ſolemnis Epiftole decantatio: quæ tamen inter of-
ficia Subdiaconi antiquitus in Eccleſia Latina non recen-
ſebatur; nec hodie apud Græcos recenſetur, uti probat
Morinus de SS. Ordin. part. 3. exercit. 12. cap. 1. Ibidem
quoque ex vetuſtis Ritualibus, & authoribus aſtruens, re-
cens eſſe, Subdiacono in ſua Ordinatione librum epifto-
larum tradi: Similiter contractum Sacrorum vaſorum, non
tantum Subdiaconis, ſed & Acolytis olim licitum fuiſſe.

VII. Porro cum hodie paucos, aut nullos ferè in Ordi-
ne Subdiaconatus perfeverare videamus, illumque ordi-
nariè aſſumi tanquam gradum, quoad Presbyteratum af-
cendatur; Officiaque Subdiaconatus, non ut olim per
ſolos Subdiaconos, ſed paſſim per Presbyteros etiam in
officio ſolemnis agantur, non judicavi operoſus inquire-
re, & diſcutere, quæ hodie ſint ſpecialia Subdiaconorum
officia, aut olim fuerint. Hoc unum notâſſe ſufficiat, quod
cum olim univerſus Clerus Divino officio recitando aut

peragendo adſtringeretur, labentibus ſæculis obligatio
illa ad ſolos Beneficiatos, ac Clericos Sacris Ordinibus in-
nitiatos tranſiit: inter quos cum Subdiaconi tunc com-
putarentur, obligatio Horas Canonicas ut minus priva-
tim recitandi apud ipſos quoque remanſit. Unde ex hodi-
erna diſciplina Subdiaconi, vi ſolius Ordinis ſuſcepti, ad
quotidianum Horarum Canonicarum penſum tenentur.
De quo latius infra titulo De Divino Officio.

VIII. Quemadmodum Subdiaconus quaſi ſubminiſter
Diaconi; ita Diaconus græcè latinè Miniſter dicitur; eò
quod Epifcopis & Presbyteris miniſtret. Et quidem adeò
neceſſarius olim Sacerdoti credebatur, ut dicere audeat
S. Iſidorus: Sine ipſis (Diaconis) Sacerdos nomen habet, offi-
cium non habet. Lib. 2. cap. 8. de Divin. Offic. Et auctor Con-
ſtitutionum Apoſtolorum, poſt relata plurima Diacono-
rum officia ait: Ceterum ſit Diaconus Epifcopi auris, & ocu-
lus, & item os, cor & anima, ne Epifcopus ſollicitudine mul-
tarum rerum, ſed graviorum tantum urgeatur. Lib. 2. cap. 44.

Nec immeritò hæc dicta eſſe fatebitur, qui attenderit,
quæ per Diaconos ſecundum temporum illorum diſcipli-
nam agebantur.

IX. Et quidem in peragendo Divino Officio ita Dia-
conus Sacerdoti Miniſter aſſiſtebat; ut penè omnia ipſo
momente, & intendente peragerentur. „ Ipſe clara voce
in modum præconis admovebat cunctos, ſive in oran-
do, ſive in fleſtendo genua, ſive in pſallendo, ſive in te-
tionibus audiendis. Ipſi etiam Diaconi, ait Iſidorus lo-
co citato, ut aures habeamus ad Dominum, clamant :
Ipi quoque Evangelizant. Sacerdos oblata ſanctificat,
hic ſanctificata diſpenſat.“ Id eſt, Sacerdos confecrat
oblata, Diaconus verò populo diſtribuit. Conſtat enim
Diaconos olim Sanguinem Domini à Sacerdote confe-
cratum populo diſtribuiſſe. Hinc illud S. Laurentii ad
Sixtum Papam: Cui commiſiſti Domini Sanguinis diſpenſa-
tionem.

Interdum in quibusdam Eccleſiis, etiam Corpus Do-
minicum, ſeu panem confecratum diſtribuiſſe conſtat: ut
videre eſt apud Morinum De SS. Ordin. part. 8. exercit.
9. cap. 3. §. 6.

Pergit dein Iſidorus: „ Ipſi etiam Sacerdotibus prop-
ter præſumptionem non licet de menſa Domini velare
calicem, niſi eis traditus ſit à Diacono, Levitæ inferunt
oblaciones in Altaria, Levitæ componunt menſam Do-
mini, Levitæ operiunt Arcam Teſtamenti.“

His addit Alcuinus. „ Ponit linteam in Altare, ponit
panem & Calicem, quæ nec mittendi, nec auferendi po-
teſtatem habet Presbyter, ſi Diaconus adfuerit. Sicut
Presbyter officium confecrandi competit, ita Diacono
miniſtrandi.“

„ Varia inſuper & multiplicia erant Diaconorum of-
ficia, ait Morinus loco citato §. 7. in SS. Ordinationi-
bus, in Baptiſimis ſolemnibus Antiquorum, in confe-
ratione Chriſmatis, atque ut ita dicam in omnibus
proſus officiis Eccleſiaſticis.“

Ad hæc, præter hoc Sacrum Miniſterium in Altari, &
Officiis Eccleſiaſticis, omnia propè Eccleſiaſtica negotia
Epifcopi per Diaconos agebant: uti pluribus refert & pro-
bat Morinus dicto loco: ut proinde mirum non ſit, ſi Dia-
coni antonomatiè Miniſtri Epifcoporum dicti ſint; ac
tandem in eam aſcenderint auctoritatem, ut etiam ſe Preſ-
byteris præferre non erubuerint: de qua Diaconorum in-
ſolentia, vide notas noſtras ad Can. 1. Nicenum.

X. Verùm ex moderna Eccleſiæ diſciplina, Diacono-
rum officia & functiones multum reſtricta eſſe notiſſi-
mum eſt.

Pontificale Romanum eorum officia his ſerè verbis
complectitur: Diaconum oportet miniſtrare ad Altare, bap-
tizare, & predicare. Præter hæc tribuitur ei poteſtas le-
gendi Evangelium ſub hac formula verborum: Accipe po-
teſtatem legendi Evangelium in Eccleſia Dei, tam pro vivis
quam defunctis, in nomine Domini.

XI. Hæc ex Eccleſiæ præſcripto hodie Diaconis pro-
ponuntur: monenturque, ut tamquam Commiſtri, &
Co-

Cooperatores Corporis & Sanguinis Domini, ſint ab om-
ni illecebra carnis alieni. „ Curate, ait ad ipſos Pontifex
Ordinans, ut quibus Evangelium ore annuntiat, vivis
operibus exponatis; ut de vobis dicatur: Beati pedes
evangelizantium pacem, evangelizantium bona.“

XII. Si ergo ad mentem Eccleſiæ in Pontificali expreſ-
ſam & conſervatam refleſtamus; Diaconi non tantum ad
Altaris Miniſterium; ſed etiam ad functiones Hierarchi-
cas ordinantur: At hodie etiam quoad Diaconos, adeo
prolapſa eſt moderna diſciplina, ut nullum penè præter
Miniſterium Altaris Diaconis relictum ſit officium: Imò
nec illud niſi in ſolemnis Miſſa Diaconis relinquitur. Quin
& hic frequenter, præcipue in Cathedralibus, & Collegia-
tis Eccleſiis Diaconorum miniſterium ſupplet Presbyte-
ri. Ita ut tandem eò devenit, ut Ordinario Diacono-
rum fieri non ſoleat, ut habeantur, qui Diaconorum fun-
ctiones obeant, ſed ut per Diaconatum tanquam gradum
ad Presbyteratum aſcendantur. Unde nec ullus ordinari
in Diaconum ſolet eo fine, ut in officio Diaconatus perfe-
reret, ſed ut eo ſuſcepto ad Presbyteratum, tempore in-
terſtitiorum evoluti, promovetur. An autem hæc menti
& intentioni Eccleſiæ ſint planè conformia, deſpiciant Ep-
iſcopi. Illud certum eſt, ex intentione Eccleſiæ, nullum
debet ordinari, qui iudicio ſui Epifcopi non ſit utilis aut
neceſſarius ſuis Eccleſiis: Neque illum ordinari, qui illi
Eccleſiæ, aut pio loco, pro cuius neceſſitate aut utilitate
aſſumitur, non adſcribitur, ubi ſuis fungatur muneribus.
Sed de hoc latius infra; ubi prius de Presbyterorum fun-
ctionibus egerimus.

XIII. Presbyterorum functiones Pontificale Ordinan-
dis proponit his verbis: Sacerdotem oportet offerre, benedi-
cere, præſſe, predicare, & baptizare. Deinde peracta or-
dinatione ad ordinatum dicit: Accipe Spiritum Sanctum,
quorum remiſeris peccata, remittuntur eis, & quorum reti-
neris, retenta ſunt.

XIV. Primum ergo Presbyterorum officium eſt, Of-
ferre; quo nomine oblationem Sacriſicii Miſſæ intelligen-
dam venire indubitatum eſt: Eaque ex moderna Eccleſiæ
diſciplina primaria, & omnibus indifferenter vi ſuæ ordi-
nationis competens, Presbyterorum functio reputatur:
De qua latius parte 2. agetur.

XV. Secunda functio exprimitur per verbum Benedi-
cere: quæ ex hodierna diſciplina exercetur per Presbyte-
ros, dum præſcriptis precibus, rebus quibusdam benedi-
ctionem publicam impertuntur: V. G. Aquæ, Novis fru-
ctibus, &c. Sed tamen & in hiſ ſervandis Eccleſiarum
ritus, & uſus qui quaſdam benedictiones vel Epifcopis, vel
ſolis Parochis, aut aliis ab Epifcopis delegatis Presbyteris
reſervat.

XVI. Tertia, quæ verbo Præſſe indicatur, ſignificat
presbyterorum in conventu publico præſidentiam: quam
hodie agere videntur, dum nomine totius populi publi-
cas preces fundunt: dum in ſupplicationibus aliſve ſimi-
libus functionibus primum locum occupant, &c.

XVII. Quarta indicata verbo Predicare, indubiè in-
ſtructionem populi exprimit. Uti & quinta per verbum
Baptizare expreſſa, Sacramentorum adminiſtrationem in-
dicare videtur. Unde & Synodus Tridentina ſeſſ. 23. cap.
14. de reform. vult, ut in Presbyteros ordinandi, ad popu-
lum docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad
ſalutem, ac adminiſtranda Sacramenta, diligenti exami-
ne præcedente, idonei comprobentur.

XVIII. Verumtamen circa hæc poſtremas Presbytero-
rum functiones, uti & eam, quæ ſignificatur per illa ver-
ba: Accipe Spiritum Sanctum, &c. notandum: quòd licet
functionum illarum exercitium Presbyteris in ſua Ordi-
natione ſimpliciter, & ſine reſtrictione indulgeatur, ni-
hilominus per Canones, & conſuetudinem Eccleſiarum eas
multis modis eſſe reſtrictas: neque omnibus indifferenter
earum exercitium ex hodierna diſciplina competere; uti
infra ubi de Sacramentis, & prædicatione Verbi Divini
tractabitur, oſtendemus.

XIX. Interim illud ſat conſtat, Presbyteros eum in ſu-
van Eſpen Jur. Eccleſ. P. I.

num ordinari, ut unà cum Epifcopis, quiſque pro ſuo ta-
lento; & ut Eccleſiæ neceſſitas aut utilitas poſtulerit, la-
borent, & Eccleſiam ædificent.

Hinc nomine Eccleſiæ Antifites ordinans ordinandos
Presbyteros hiſ verbis affatur: „ Filii dilectiſſimi, quos
ad noſtrum adiutorium Fratrum noſtrorum arbitrium
conſecrandos elegit, ſervate in moribus veſtris caſtæ &
ſanctæ vitæ integritatem. Agnoſcite quod agitis, imita-
mini quod tractatis, quatenus mortis Dominicæ myſte-
rii celebrantes, mortificare membra à vitiis & concu-
piſcentiis omnibus procuretis. Sit doctrina veſtra ſpiri-
tualis medicina populo Dei; ſit odor vitæ veſtræ dele-
ctamentum Eccleſiæ Chriſti; ut prædicatione atque ex-
emplo ædificetis domum, id eſt familiam Dei; quate-
nus nec nos de veſtra profectione, nec vos de tanti
officii ſuſceptione damnari à Domino, ſed remunerari
potius mereamur.“

XX. Denique cum Sacramentum Ordinis, uti rectè
monet Synodus Ipreſis ſub Rithovio tit. 18. cap. 1. non
pro ſingulorum ſalute; ſed pro totius Eccleſiæ propaga-
tione, & gubernatione inſtitutum ſit, nemo quoque ad
Ordinem, præſertim Presbyteratus admittendus eſt, qui
non ad utilitatem Eccleſiæ functionibus ſui Ordinis oc-
cupetur; quod capite ſequenti latius oſtendetur.

Ea verò quæ ad qualitatem, ætatem, examen & titulum
ordinandorum ſpectant, ubi de Sacramento Ordinis age-
tur, exponentur.

CAPUT IV.

Clerici certæ Eccleſiæ adſcribendi.

- 1 Clericorum vita otioſa admodum ſcandalofa.
- 2 Ut illi occurratur certæ Eccleſiæ adſcribi debent.
- 3 Excipiuntur ſtudentes in Univerſitate.
- 4 Quomodo Eccleſiæ deſignata inſervire debeant Clerici.

I. Nil adeo vocationi Clericali oppoſitum;
nihil Eccleſiæ magis pro obroſum & Lai-
cis ſcandalofum eſſe, quam otioſam ac
inertem Clericorum vitam, tatione, &
experientia compertum eſt.

Hinc jam pridem ſollicita fuit Eccleſia, ne quis in Cle-
ricum aſſumeretur, niſi certo loco adſcriberetur, ubi fun-
ctionibus Ordini ſuo convenientibus occuparetur; & vi-
tam Clerico dignam inſtitueret.

II. Diſciplinam hanc Canone ſexto Concilii Calcedo-
nenſis probatâ, ſed temporum injuriâ penè collapſam, re-
ſtaurata volens Synodus Tridentina, in hærendo veſtigis
dicti Concilii, ſtatuit. „ Ut nullus in poſterum ordinetur,
qui illi Eccleſiæ, aut pio loco, pro cuius neceſſitate aut u-
tilitate aſſumitur, non adſcribitur, ubi ſuis fungatur mu-
neribus, nec incertis vagetur ſedibus.“ ſeſſ. 23. c. 16. de ref.

Hoc ſaluberrimum Decretum Synodi Belgicæ uno
conſenſu receperunt, & innovarunt: aditque Synodus P.
II. Camerac. „ Ut in proximi Ordinis ſuſceptione exami-
nentur ſinguli, num in iis Eccleſiis, quibus adſcripti fue-
rint, ſuas functiones obierint.“ Tit. 10. cap. 6.

III. Non immeritò tamen ab hac regula Synodus Na-
murenenſis ſub Waghendonck tit. 8. cap. 9. excipit in Uni-
verſitate aut Seminario degentes: hi enim, præterquâ quod
in Oratoriis Collegiorum aut Seminariorum functiones
Ordinum obire ſoleant, etiam ſtudiis aliſque exercitiis ſe
ad altiores Ordines & majores functiones obeundas ex
voto Eccleſiæ præparant: modo juxta leges, & mentem
Fundatorum in Univerſitate & Seminariis ſe exercent, &
occupent; uti infra ſub titulo de Seminariis oſtendetur.

IV. Sive ergo paſſim, ſive hodiernè in Eccleſiæ diſci-
plinam ſpectemus, nullus ordinari debet; niſi uni Eccle-
ſiæ pro ſua conditione, & talento ſerviat. Neque ex mente
Eccleſiæ ſufficit, ſi forſan aliquoties in Eccleſia, cui ad-
ſcrip-

scriptus est, tanquam Subdiaconus, aut Diaconus minister; vel Presbyter Missam celebret, & de reliquo nullum Ecclesie servitium exhibeat; sed ita se exhibere debet, ut verè dici queat, quod Ecclesie illi seruiat; ejusque servitio se impendat, & occupet: v. g. peragendo Divino Officio, vel Parocho in Catechizandis parvulis, visitandis ægrotis

TITULUS SECUNDUS

De Vita & Honestate Clericorum.

CAPUT I.

Singularis in Clericis morū honestas requiritur.

1. Probatur ratione adducta per Tridentinum.
2. Probatur ex Officio Clericorum.
3. Ex Scriptura Sacra.
4. Ha rationes omnes Clericos spectant.
5. Vita Clericorum eruditio sit aliorum.
6. Nonnulla Clerici specialiter cavenda.

I. Nil est, inquit Synodus Trid. sess. 2. cap. 1. de ref. in. quod alios magis ad pietatem & Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita & exemplum, qui se Divino Ministerio dedicarunt. Cum enim à rebus sæculi in altiore sublati locum conspiciantur, in eos tanquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex illis que sumunt quod imitentur. Quapropter sic deest omnino Clericos in fortem Domini vocatos, vitam moreseque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone aliisque omnibus rebus nil nisi grave, moderatum ac religione plenum præferant: levia etiam dicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant; ut eorum actiones cunctis afferant venerationem.

II. Præterea, cum Clerici Laicorum constituti sint Magistri & Doctores; eorum vitamque integritate eos vivere oportet; ut quæ verbo alios docent, operibus non negent. Hinc Synodus voluit, per Episcopos sapius monendos Clericos, in quocumque Ordine fuerint, ut conversatione, sermone & scientiâ commisso sibi populo præcant; memores ejus, quod scriptum est: *Sancti estote, quia & ego sanctus sum*: & juxta Apostolum: *Nemini dent ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium eorum, sed in omnibus exhibeant se sicut ministros Dei*: Ne illud Prophetæ dictum impleatur in eis: *Sacerdotes Dei contaminant sancta, & reproban legem*. Sess. 14. in præmio.

III. Hæc omnia conformia sunt dicto Christi ad Apostolos, & in ipsis ad universum Clerum: *Vos estis lux mundi: sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est*. Matt. 5. v. 14. Cui congruit illud Apostoli ad Titum c. 2. v. 7. & 8. *In omnibus prabe Teipsum exemplum bonorum operum... Verbum sanum, & irreprehensibile: ut is qui ex adverso est veretur, nihil habens malum dicere de nobis*.

IV. Si quis forsan hæc ad solos Episcopos Apostolorum Successores dictum credat; is audiât S. Hieronymum in Comment. ad citatum Apostoli Textum relatum apud Gratianum *Caus. 8. q. 1. Can. 2. 1.* "Qualis ædificatio erit discipuli, si se intelligat Magistro esse majorem: Unde non solum Episcopi, aut Presbyteri & Diaconi debent magnopere providere, ut cunctum populum, cui resident, conversatione, sermone & scientiâ præcedant, verum etiam & inferior gradus: Exorcista, Lectores, Acolyti, & omnes omnino qui Domui Dei seruiunt: Quin vehementer Ecclesiam Christi destruit, meliores Laicos esse quam Clericos."

V. Ut ergo Clerici dignè sua vocatione vivant, ita studere debent vitam componere; ut eorum vita, verbis loquor Augustini eruditio sit aliorum, & assidua salutis prædicatio.

aliisve functionibus assistendo: nisi ipsum major Ecclesie utilitas, aut necessitas aliis functionibus impendat.

Hoc indubiè motivo inducta Synod. Camerac. P. II. tit. 2. 1. cap. 6. præcipit omnibus Sacerdotibus, & Clericis, qui intra Parochiæ fines degunt, ut Parochum in instituenda juventute pro sua quisque virili adjuvent.

VI. Interim nonnulla sunt à Clericis planè cavenda; aut in quibus singularem honestatem & moderationem Clericis necessariam esse Canones inculcant. De quibus, quid disciplina, præsertim hodierna & Belgica habeat, paucis exponemus.

CAPUT II.

Honestas & modestia in habitu Clericorum.

1. Vestis secularis cur Clericis insecens.
2. Per externum habitum morum honestas ostenditur.
3. Clericus vestes Clericales abiciens professioni suæ renuntiare videtur.
4. Quomodo puniendus ex Decreto Concilii Trid. vestes Clericales non deserens.
5. Que sit dicenda vestis Clericalis.
6. Non deserentes vestes Clericales beneficiis privari possunt.
7. Amittunt Privilegium fori.
8. Que requirantur ut Clericus dictas penas incurrat.
9. Quis judicare debeat num vestis sit Clericalis.

I. Clerici cum vi professionis sint à mundo separati, & in militiam Christi adscripti, ab eorum professione alienum est, si exteriori habitu mundanam militiam, aut vitam Laicalem potius, quam Clericalem profiteri v. lint.

II. Quapropter, licet Ecclesia noverit, habitum non facere Monachum, nec vitam sanctitatem in veste exteriori positam esse; nihilominus admodum semper sollicita fuit, ut Clerici vestes proprio congruentes Ordini deferrent: Ut per de. entiam habitus extrinseci, ait Syn. Trid. Sess. 14. cap. 6. de ref. *morum honestatem intrinsecam ostendant*.

III. Imo, qui abjectis vestibus Ordini suo congruentibus, Laicales assumere malunt, nomine & professione ac privilegii Clericalibus indignos; functionibusque Ordinum & Beneficiorum, eorumque preventibus privandos censuit: Utpote qui vestiam Clericalium abiectione, & Laicalium assumptione professionem suam se vilipendere, imo erubescere, eique quodammodo renuntiare ostendunt.

IV. Et quidem Syn. Trid. loco citato, loquens de Clericis vestes Laicales publicè deferentibus, decernit, "Ut si postquam per edictum publicum moniti fuerint, honestum habitum Clericalem, illorum Ordini & dignitati congruentem, & juxta ipsius Episcopi ordinationem & mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac officio & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & preventibus ipsorum beneficiorum, nec non, si semel correpti denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum & beneficiorum hujusmodi coerceri possint & debeant. Constitutionem Clementis V. in Concilio Viennensi editam quæ incipit: *Quoniam*, innovando & ampliando."

Hoc Synodi Trid. Decretum Synodi Belgicæ pari consensu receperunt, & sæpius innovarunt. Synodus Mechl. P. II. tit. 18. cap. 4. Camerac. P. I. tit. 9.

Tit. II De Vita & Honestate Clericorum. Cap. I. II. & III. 7

cap. 4. & Part. 2. tit. 16. cap. 5. & 6. & alia communiter.

V. Porro quis sit dicendus amicus, sive vestis Ordini Clericali conveniens, difficile est generaliter determinare: Cum pro temporum & locorum varietate eum varium esse, & mutari posse indubitatum sit.

Assumenda ergo est vestis, quæ pro loci, & temporis conditione honestati & modestiæ Clericali sit conveniens: Ita ut exterius modestiam, vitamque Clericalem omnibus ostentet; nihilque mundani fastus, aut vanitatis sæcularis præferat.

VI. Quare rectè dixit Syn. P. II. Mechl. loco citat. "Et quoniam mundana curiositas quotidianas advenit levitates, omnis ille habitus quibuslibet Ecclesiasticis periculis interdictus sit, à quo Episcopus abstinendum mandavit. "Additque: "Et qui ab Episcopo moniti, etiam per edictum publicum, honestum habitum Clericalem non gestaverint, per suspensionem ab Ordinibus, officio & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & preventibus ipsorum beneficiorum, nec non, si semel correpti iterum in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum & beneficiorum coercantur."

VII. Similiter Concordato Episcopum Leodiensem inter, & Carolum V. cap. 6. Clerici primæ Tonfuræ privilegio fori privantur, si vestes Ordini Clericali minus convenientes, quæ ibidem describuntur, gestent: Quod & Synodus Trident. comprobavit, declarans, Clericos primæ Tonfuræ, etiam in Minoribus Ordinibus constitutos, non gaudere privilegio fori, licet alicui Ecclesie de mandato Episcopi sint adscripti, nisi Clericalem habitum & Tonfuram deferant.

VIII. Atamen, ut Clericus privilegio fori dicatur privatus, aliisque Canonicis penis muldetur, non sufficit, quod ex levitate factum aut pompam sæcularem non nihil affectet, aut una alterave vice vestes Clericales, etiam sine justa causa dimiserit; sed requiritur, ut ita continet, ac passim vestibus Laicalibus utatur; ut dici queat, *abiecit vestes Clericales; easque*, ut loquitur Tridentinum, *parvipendere videatur*, uti observat Antonius Faber ad Codicem tit. de Episc. & Cler. definit. 36. Notâ 2. & latius Stephanus Weymsius ad Constitutiones 24. in Tridentino innovatas, Constit. 8. num. 14. Quin tamen unicum etiam actum abiectionis vestium Clericalium, aut factum mundanum in veste Clericali Episcopo pro ratione scandali & excessus punire queat, non dubium: & rectè monet Zypæus *Consult. 1. tit. De vita & honest. Cleric. Num. 7.*

IX. Si autem dubitetur, num hic habitus sit Clericalis an Laicalis, moribus Belgii ferè receptum est, de hac quaestione tamquam *meri facti*, Regios Magistratus judicare. Ita testatur judicatum esse & servari in Burgundia Grivellius *Decis. 30.* "Eamque sententiam etiam hic, ac passim in supremis Curis Franciæ servatam, secutam, que memini, inquit Christinaus *Volum. 1. Decis. 56.* "Similiter refert judicatum in Curia Gratianopolitana Guido Papæ *Decis. 138.* qui ibidem num. 1. notat, Habitum Clericalem dici quoad privilegium fori, "quando ipsum habitum deferens ex inspectione Clericus præsumitur."

CAPUT III.

Incontinentia & familiarior cum mulieribus conversatio Clericis cavenda.

1. Clericos summo pere decet vitium incontinentiæ.
2. Ut hoc caveatur, familiarior cum mulieribus conversatio Clericis vitanda.
3. Refertur Decretum Synodi P. Cameracensis.
4. Decreta Synodorum PP. Mechliniensium.
5. Plures Synodi Diocesanæ.
6. Ad solam monitionem Episcopi Pastores ancillas suas dimittere debent.

7. Etiam cavenda familiaritas cum mulieribus devotione conspicuis.

8. Tutius est Clerico famulum habere quam ancillam.

9. Varia ex citatis Decretis corollaria.

10. Clericis cavendum, ne quid in verbis vel factis aut suppellestiale obsceni occurrat.

11. Specialiter interdicitur Clericis habere statuas vel imagines minus honestas.

I. "Uam turpe, ac Clericorum nomine, qui se divino cultui adduxerunt, sit indignum; in impudiciæ fordibus immundoque concubinato versari, factis res ipsa (inquit Synod. Trid. Sess. 25 cap. 14. de ref.) communi fidelium omnium offensione, summoque Clericali Militiæ dedecore, testatur."

Ut igitur non tantum à vitii hujus reatu, sed omni ejus specie ac suspitione alieni essent Clerici, valde sollicita semper fuit Ecclesia.

II. Hinc omnem non necessariam, & familiariorem cum mulieribus conversationem, tanquam incontinentiæ suspitionem & periculum ingerentem, Clericis interdixit. Utque veteres de hac re Conciliorum Canonum & Patrum sententias omittamus, sola réporibus & Provinciis nostris magis accommodata Synodorum Decreta referre lubet.

III. Synodus Cameracensis P. I. tit. 9. cap. 3. ita loquitur: "Confortium Mulierum Sacerdoti non convenit, quem castitas & continentia ornare perpetuo debent: Et ut castitas servari queat in muliebri consortio, raro tamen bonum nomen retineri potest. Quare præcipit, S. Synodus, ne qui Sacros Ordines susceperit, in familiaria secum habeat mulierem extraneam, de qua suspicio facile sinistra concipi possit; quam suspitionem vitare nequeunt, qui juvenes, comptas, proccaces, otiosas, impudentes, mali nominis ac famæ, aut quas antea vitæ macula contaminet, vel secum alunt, vel frequenter adeunt, aut admittunt. Si quis hac parte peccaverit, monitus castigatusque nisi animum & vitam mutaverit, graviter Ordinarii arbitrio puniatur."

IV. Idem compendio expressit Mechl. P. I. præcipiens, "Ut Clerici à suspecta cum mulieribus conversatione, ne, & cohabitatione omnino abstineant." Ulterius progressa Synod. Mechl. P. II. tit. 18. cap. 8. ait: "Quoad Clericos concubinarios (si qui sint, quod Deus avertat) vel suspectam cum mulieribus consuetudinem habentes juxta Decreta Canonum & Concilii Tridentini rigorosè puniantur, & hujusmodi mulieres, si monitæ ab Ordinario se ab eorum consuetudine non sejunxerint, extra oppidum vel Dioccesim, invocato etiam, si opus fuerit, brachio sæculari, ejiciantur."

V. Provincialibus consonant Diocesanæ, inlubentes Clericis, "Ne cum suis ancillis, quantumcumque honestis, nimiam contrahant familiaritatem, aut cum eis ad convivia, quantumvis honesta, etiam vocati accedant; multoque minus ad tabernas, aut ad choreas." Vide Ipremsen an. 1577. tit. 3. cap. 3. Mechl. an. 1609. tit. 17. cap. 6. Gandens. an. 1613. tit. 17. cap. 5.

VI. Quæ duæ postremæ addunt: "Si quis ancillam habeat, vel cum alia muliere sic conversetur, ut obloquium inde, vel scandalum oriatur, ad monitionem Episcopi vel etiam Capituli, sub quo degit, hanc ancillam abdicare, seu ab hujus mulieris familiaritate se subtrahere, mox teneatur."

Antverpiensis an. 1610. tit. 17. cap. 6. ait: "Teneatur unusquisque suam ancillam sine strepitu dimittere, quæcumque nos in Vicariatu nostro, aut Decanus & Capitulum quoad sibi subditos, dimittendam judicaverimus." Idem habet Synodus Leodiensis ann. 1618. tit. 6. cap. 1.

VII. Quin & Synodus Andomarensis perpensens, etiam interdum periculosam esse conversationem cum mulieribus, pietatem licet præferentibus, præcipit; "Ut cum mulieribus etiam sanctitate spectatis, extra honeste debent."